

culture, and contemporary art on the introduction of new forms of museum activity. The analysis of the processes taking place is presented on the example of the museums of the South of Ukraine. The study and introduction of museum interpretation of new identities within the framework of world globalization is shown.

New forms of museum activity determine the creation of programs and projects that provide for independent study of the museum space, interactive compositions and the development of museum techniques aimed at overcoming passive-survey forms, and their implementation allows the visitor to choose the route of movement, to build their own associations. European and national museums actively interact with visitors and they are dedicated to the development and implementation of long-term cultural programs.

The process of glocalisation transforms the model of a classic public museum and adapts it to the realities of Ukrainian culture. There is a change in the model of the museum and we can observe the dynamics of its functions in modern conditions on the materials of Odessa. The well-known European trends of new forms of museum activity, such as Night Museums and the Venice Biennale, not only reflect the world, but also actualize regional tendencies. With the development of society and its democratization significant adjustments are made in the modern conception of the museum, sometimes the opposite one of the image of the "temple of arts"; the museum is increasingly perceived as a place that is in continuous development. The information society expects the most informational and emotional influence from this socio-cultural institution.

Standardizing the socio-cultural life, a person begins to pay more attention to ethno-cultural features and demonstrates the growth of national self-consciousness. For society and man, the need to form the attitude towards traditions, rethinking the old and assimilating new value systems remains crucial; that is very important for the transfer of cultural experience. The museum must meet social and individual needs, but it will not be able to perform the modern tasks that are set before it without the introduction and improvement of new forms of museum activity. Relying on new forms of work, regional museums fulfil the global demand of society for preserving cultural identity, interpreting the cultural heritage and gaining even greater socio-cultural significance in the modern world.

Key words: *art project, hub, glocalisation, museum activity, performance, Ukrainian culture.*

УДК 070.422-057:654.197

В. П. Федоренко

КЛЮЧОВІ ПОСТАТІ ВЕДУЧИХ В АВТОРСЬКИХ ТЕЛЕВІЗІЙНИХ ПРОГРАМАХ

Сучасне телебачення, зазнає суттєвих трансформацій та відшукує нові форми впливу, серед яких чільне місце належить авторським програмам. В ході аналізу колишнього радянського інформаційного процесу, його впливу на становлення сучасного українського авторського телебачення, аналізуються істинні причини, які сприяли переосмисленню запозичених телепрограм, народженню національних видів авторського телебачення. Досліджуються зв'язки появи телевізійних ведучих різних років і становлення авторського ведення телепрограм, що призводить до професійного збагачення подачі інформаційного матеріалу і впливу на суспільну свідомість телеглядачів. У ході розмежування історичних постатей телевізійних ведучих,

проведено аналіз виникнення нової специфіки журналістської творчості і професійної діяльності. Порівнюються методи роботи тележурналіста, підхід до соціальної проблематики, особливі персоніфіковані форми спілкування з телеглядачем, які піднімають престиж авторських програм перед значною українською спільнотою.

Ключові слова: українське телебачення, авторські програми, телевізійні ведучі, телебачення, телевізійні програми, новини.

Телебачення є одним із засобів масової комунікації, досить специфічним інструментом, що забезпечує вплив та маніпулювання людською свідомістю. Телебачення відкрило вірний спосіб залучити, глядачів, надавши їм життю яскравості, емоційної повноти, змістовності. Суспільство живе в інформаційному просторі завдяки діяльності телевізійних корпорацій. Величезні телевізійні конгломерати відображають різноманітні аспекти політичного, економічного, культурного, професійного, спортивного, та, навіть, особистого життя людини.

Захоплення сучасної людини телебаченням призводить, на думку фахівців, до справжньої залежності – фізичної та психічної [8]. Адже технічний і духовний бік впливу телебачення відбувається такими засобами як масовість, видовищність, загальнодоступність. Це перетворює його на інструмент масової культури. Як засіб масової інформації та комунікації телебачення створює віртуальну реальність, котра стає власним «всесвітом» глядача [9, с. 8].

Елементи масової культури та масового впливу присутні, практично, у всіх авторських телепрограмах, хоча в одних випадках можна говорити про умовність таких впливів, в інших, як, наприклад, у серіалах, рекламі, шоу-програмах, про стовідсоткову задіяність прийомів та засобів масової культури [10, с. 27].

Важливою функцією публіцистики є формування громадської думки, в кінцевому підсумку – в силу універсальності та масовості впливу – суспільної свідомості в цілому, адже телебачення інформує, виховує, наставляє глядача щоденно продукуючи різноманітні екранні образи, а отже, впливає, на думки та вчинки великої кількості людей [9, с. 9].

Створення авторських телевізійних програм вимагає вибору певної постаті телевізійного ведучого, який би відповідав смакам телеглядачів і був взірцем для них. Незважаючи на те, що телебачення переповнене офіційними і розважальними програмами, спеціальної аналітичної літератури про вплив особистості телевізійного ведучого авторської програми на суспільство, на жаль дуже мало, тому підлягає всебічному дослідженню. Постать в кадрі є найбільшим чинником впливу на свідомість масової аудиторії. Сучасне телебачення, що постійно зазнає трансформацій відповідно до загальноісторичних культурних, політичних, геополітичних, психологічних, соціальних процесів, відшукує нові форми впливу, серед яких чільне місце належить авторським програмам.

Авторська програма, що є явищем, надзвичайно популярним породжує одне із головних завоювань сучасного телебачення – вивільнення особистості ведучого, його свобод та прав висловлювати думки, набуває все більшого глядацького попиту. Авторські програми охоплюють широкий тематичний спектр та мають значну аудиторію глядачів. Вони представлені на центральних та регіональних телеканалах. Інтерес до авторських програм спонукає до нових пропозицій у даній площині телеєфіру, що в умовах сучасних глобальних змін культурно-історичного, геополітичного, соціально-психологічного характеру залишаються не лише найбільшим чинником організації масової аудиторії, а й є одним із найдієвіших засобів впливу.

Авторські програми як явище телефіру відображено у публікаціях західноєвропейських дослідників, серед яких Ж. Бодрійяр, П. Бурд'є, У. Еко, М. Маклюен, Е. Ноель-Нойман, М. Постер, Ф. Бретон, С. Пру, Г. Міллер, які у різних контекстах виявляли особливості телевізійних програм як сфери комунікацій та впливу. Російські дослідники Р. Борецький, Я. Засурський, А. Вартанов, В. Михалкович, С. Муратов, Л. Цвік, звернувшись до феномену авторських програм, виявили аспекти їх суспільного значення, резонансу, глядацького попиту. Українські науковці, такі, як В. Здоровега, В. Різун, В. Владимиров, І. Зоц, В. Горбачук, В. Романько, А. Москаленко, В. Лизанчук, Б. Потятиник, В. Демченко, В. Іванов, В. Гоян простежили передумови виникнення та еволюції авторського телебачення в Україні, розглянули окремі досягнення вітчизняного авторського телебачення, проаналізували деякі напрями авторського телебачення на прикладі найбільш яскравих зразків телепередач та роботи ведучих телепрограм. Дослідниця А. Шоріна акумулювала досвід авторських програм українських тележурналістів загальнонаціональних і міжрегіональних телеканалів, чим зокрема поставила питання про важливість накопичення власного досвіду авторських програм. На українському ґрунті авторські програми є важливим потенціалом вітчизняного телебачення та телевізійної індустрії в цілому.

Методологія дослідження – проведення огляду та аналізу створення і ведення авторських телевізійних програм, обґрунтування основних тенденцій впливу авторських програм на світогляд глядачів.

Спроби дослідити особливості авторського телебачення роль і значення постаті телевізійного ведучого на телебаченні. Проаналізувати український практичний досвід створення авторських програм щодо вибору тематики, проблематики, творчо-технологічних засобів створення авторських програм, а саме специфіки роботи тележурналістів, в тому числі в аспекті вибору конкретних жанрів авторських програм публіцистичної та художньо-публіцистичної спрямованості. Дослідити специфіку впливу авторських телевізійних програм просвітницького спрямування на загальнонаціональних та регіональних телеканалах України.

Систематизувавши ведення авторських телевізійних програм минулого і сучасного телебачення, розглянути історичне становлення українського телебачення, через постаті відомих телевізійних ведучих, яким вдалося крізь призму часу сприяти формуванню громадської думки, багатьох поколінь в кінцевому підсумку суспільної свідомості, адже телебачення інформує, розвиває виховує, глядачів, щоденно продукуючи різноманітні екранні образи, та програми, отже, впливає, на думки та вчинки цілого народу. Оцінити вплив екранних образів на думки та вчинки суспільства у цілому та дослідити просвітницьку складову у соціальних процесах утвердження українського телебачення. В цьому і полягає мета дослідження.

За допомогою аналізу створення і ведення авторських телевізійних програм, дослідити просвітницьку роль у соціальних процесах утвердження українського телебачення, а також проаналізувати основні тенденції впливу авторських програм на світогляд поколінь українського суспільства. Завдяки проведеному огляду та аналізу відповідних джерел аудіо та відео програм, літератури, стосовно створення і ведення авторських телевізійних програм, задля обґрунтування основних тенденцій впливу авторських програм на світогляд глядачів.

Синтезується система взаємозв'язку започаткування авторських програм радянського телебачення і українського. Хотілося б простежити формування двоєдиного процесу створення порівняльних шаблонів авторських програм для українського і російського загалу, на прикладі конкретних телевізійних програм, та

історичних постатей телебачення, що становить наукову новизну дослідження.

Незважаючи на популярність телевізійних програм, досліджень як і літератури про даний сегмент телебачення дуже мало. На основі досвіду автора, хотілося б зробити порівняльний аналіз ведення телевізійних програм, оскільки мені самій випала велика честь працювати в Національній телекомпанії України в українських телевізійних новинах «УТН» 1997–2004 рр. з легендами телебачення, а саме Володимиром Сафоновим, Тетяною Цимбал, Григорієм Козаковим, Василем Бирзулом, Вікторією Попович (Мандзюк), Євгеном Сальниковим, Світлоною Ганською, Людмилою Харів, Оксаною Марченко, Василем Ілащуком та іншими, вести новини у прямому ефірі і спілкуватись з справжніми телевізійними зірками України високими професіоналами. Варто продемонструвати тенденції взаємопроникнення тематики телевізійних програм започаткованих в радянський період, їх взаємозбагачення суспільними ідеями та різноманітними телевізійними форматами. Простежити специфіку впливу авторських телевізійних програм просвітницького спрямування і своєрідне призначення телевізійних ведучих, радянського і пост радянського простору.

Телебачення, що є одним із наймасовіших засобів поширення політичної, культурної, пізнавальної, учбової інформації, має широкий діапазон можливостей щодо формування найрізноманітніших програм для різних аудиторій глядачів. Значні можливості, відкриваються саме у авторських програмах, у яких ведучий об'єктивно виступає у просвітницькій ролі поширювача передових ідей та знань, стає проповідником, який роз'яснює зміст певних ідей, поглядів, ситуацій, в тому числі суспільно та політично важливих. Водночас він виявляє активне особисте ставлення до питань, які розглядаються в студії, виявляючи прогресивні гуманістичні світоглядні установки. У такому сенсі авторська програма є своєрідним провідником гуманістичних засад, які допомагають долати соціальні негаразди, що у свою чергу сприяє формуванню конкретної цільової аудиторії.

Виходячи з того, що духовні й моральні цінності є базою, на якій будується здорове суспільство, одним із дієвих джерел його морального вдосконалення є спілкування з духовно багатими людьми, спеціалістами різних галузей знань, авторитетними професіоналами – психологами, філософами, політологами, економістами. Їх авторитетний життєвий досвід, освіченість та професіоналізм здатні спрямувати громадську думку у правильному напрямку, скорегувати дії у складний момент життя суспільства, прояснити шляхи рішення проблем, знівелювати психологічну напругу, подолати соціальну кризу, сприяти порозумінню між різними соціальними прошарками.

Найчастіше такі спеціалісти та професіонали діляться знаннями зі своїми глядачами в рамках спеціальних авторських програм різного тематичного спрямування, формату та жанрів, де автором визначається зміст і тривалість циклу передач, виділяються найважливіші теми, створюються форма, завдяки якій глядач одержує можливість відкрити для себе невідоме.

Нині «авторська програма» є одним з найпоширеніших явищ у телевізійному просторі, попри те, що поняття «авторська програма», «авторське телебачення» залишається предметом широкого розгляду з боку дослідників-теоретиків, а її межі, форми та особливості остаточно не визначені у практиці журналістики.

Однією з основних ознак авторської програми називають особливу роботу з фактами автора-ведучого, який надає їм особистісну, підкреслено індивідуальну інтерпретацію та пояснення. Відтак термін «авторська» підкреслює особливу роль, місце та значення автора, що виявляє загальну тенденцію сучасності – активну цілеспрямованість персоніфікаційних процесів у телевізійному просторі, адже

авторська телепрограма – програма саме відзначена особливостями персонального таланту автора, неповторності й унікальності його особистості, яка передбачає вміння автора знайти свою оригінальну форму телепередачі, уникнути штамтів та трафаретів. Авторська програма відрізняється від «мейнстріма» розумінням автора своїх професійних завдань, неподільною близькістю до етичних законів та зобов'язань перед величезною глядацькою аудиторією.

Журналістська етика, переконання й внутрішні устої – фундамент, що не дозволяє автору/ведучому телепрограми не забути про наслідки власних слів та дій, про те, що телевізійні відео сюжети використані в авторських програмах можуть позначитися на життєвих долях героїв. Також, автор програми, в ідеалі прагне до того, щоби не бути залежним від рекламодавця чи керівника, чий вказівки протирічать його журналістській совісті, від власних політичних поглядів, спокуси слави та популярності.

Авторський задум передбачає різні способи втілення ідеї телепередачі. Його забезпечує значне жанрове розмаїття, що полягає у можливості вибору від постановочної, ігрової, розважальної, проблемної подачі, до публіцистичної, основаної на реальності, на документі. У 80–90ті рр., коли у надрах спільного для всіх колишніх союзних республік, радянського телебачення зароджувалося авторське телебачення, телепрограми позначені «особистісними» рисами, користувалися чи не найбільшою популярністю та любов'ю телеглядачів. Серед них – «Поле чудес» В. Листьєва, а згодом О. Якубовича, «Моя семья» С. Комісарова та інші. Авторську «своєрідність» зусиллями талановитих ведучих здобули телепередачі з яскраво вираженим журналістським задумом, чіткою позицією ведучого, оригінальною художньою формою: цикл «Професія – репортер», «Итоги», «Намедни» на НТВ, які були не просто інформаційно-аналітичними програми, але й індивідуалізованими, авторськими за стилістикою. Адже авторам зазначених передач вдалося від «журналістики фактів» перейти до публіцистики, яка у жанрі нарису, портрету, спеціального репортажу або есе, досягла художній простір телебачення, і водночас не втрачала опори на реальність, факт, документ.

Досвід перших авторських програм показав, що їхній успіх багато у чому залежить від точного визначення теми, обрання жанру, від сукупності художніх прийомів і невербального спілкування, яке звичайно скорочують відстань з аудиторією, від комплексу засобів виразності, притаманних телебаченню включно із композицією кадру, зміни планів, монтажу і таке інше. Суттєве значення мав також особливий типажний збіг образу ведучого та образу передачі.

Цінним досвідом телевізійних передач, в яких суттєва роль належала автору-ведучому, стало усвідомлення, що авторська діяльність на телебаченні не є тотожною дикторській. Як виявилось, ампула диктора, спрямовано на дії, які є прямо протилежними тим, яких вимагає діяльність автора-ведучого. Диктор – це виконавець, який читає текст, доносить інформацію, в той час, як журналіст авторської програми – імпровізатор, інтерпретатор, «співучасник». Як «видима на екрані людина», автор виявляє себе як особистість і індивідуальність, здатна вільно розмірковувати та імпровізувати [2, с. 153]. У багатьох випадках автор програми має власне ампула, свій сталий образ, який згодом почали персоніфікувати як імідж телевізійного ведучого. Впродовж понад тридцяти років, коли на телебаченні з'являлися відповідні авторські програми, деякі з них стали особливо виразними. Це, наприклад, «друг», «порадник», що його втілював свого часу Д. Крилов («Непутевые заметки»), а нині на українському телебаченні у серії телепрограм рубрики «Світ навиворіт» утілює Дмитро Комаров, «оповідач» – у дуже талановитому виконанні.

Е. Радзинського, що на сучасному українському телебаченні розвиває Валерій Бебик у телепрограмах із загальною назвою «Цивізація Incognita», «задушевна подруга» – Оксана Пушкіна («Женский взгляд»), а в українському «варіанті» Надія Матвєєва у програмах «Все буде добре», «абсолютний творець» Глеб Ворошилов – ведучий передачі «Что, где, когда?» та Олександр Андросов в українській передачі «Що, де, коли?».

Образ передачі також суттєво залежить від її жанрового «забарвлення», адже авторська індивідуальність досить по різному визначається за умови обрання монологу, діалогу, синтетичних жанрів. Так, монолог, який належить до групи, так званих, монологових засобів ведення телепередачі, що представляють собою публіцистичну оповідь, есе, сатиричний виступ і т.д., нині дещо втратив колишню популярність, однак не зник остаточно. Сучасний глядач більше тяжіє до ролі спостерігача бесіди, який розважається власною присутністю при активності інших співрозмовників за умови розслабленого, не напруженого стану. Натомість практика ведення монологу на телебаченні має власну історію.

У 70–90-ті рр. монологи застосовували І. Андроников, Ю. Лотман, які прекрасно володіли майстерністю виступу з промовою від «діючої особи», звертаючись до умовного глядача, що знаходився за кадром. На зорі авторського телебачення монологи у жанрі есе були особливістю телепрограми В. Вульфа та Е. Радзинського. Вони майстерно користувалися засобами монологу у рамках науково-публіцистичного та історичного контексту оповіді про конкретних персон або події. Їх монологи зачаровували багатством словесної оповіді і збирали значну телевізійну аудиторію серед поціновувачів історії культури та мистецтва.

В сучасних умовах чи не найпопулярнішими стали діалогові жанри – бесіда, дискусія, ток-шоу, і та інші, які передбачають розмову між двома або кількома особами за принципом відомої літературної форми, але особливої телевізійної, студійної організації контексту у вигляді розмови. Вимоги до ведучих діалогових програм досить високі – сучасних телевізійних ведучих відрізняє яскрава індивідуальність, організованість, професійність, неповторність. Відповідні риси в різні роки виходу телепрограм демонструють, Тетяна Василівна Цимбал – народна артистка України, диктор і ведуча програм українського телебачення, в програмі «Віра, Надія, Любов». заслужений журналіст України Василь Іванович Бирзул – ведучий програми «Відлуння», яка виходить на каналі TONIS, де він був також заступником генерального директора, а зараз телевізійним ведучим на «Прямому» телеканалі, Світлана Леонтєва з програмою «Театральні сезони» Першого Національного. Юлія Литвиненко ведуча програми «Позаочі» на каналі «Інтер», її героями є зірки українського та російського так званого елітного світу. Ведуча Оксана Марченко в ефірі Першого Національного в програмі «Моя професія». Дмитро Гордон – автор та ведучий серії телепрограм «В гостях у Дмитра Гордона».

Велику «амплітуду» варіантів можливих рішень надають телевізійні синтетичні жанри, до яких належать нарис, творчий портрет, телезамальовка, художній тележурнал, публіцистичний жанр. Це портретні та пейзажні замальовки, речові характеристики, живі діалогові сценки, ліричні або публіцистичні відступи у вигляді авторських висловлювань, у вигляді проходів, статичні або динамічні кадри, різноманітні монтажно-композиційні прийоми. Широко представлені у 80-на початку 90х рр. такі передачі увійшли до фонду зразків спільного колись телебачення колишнього СНГ, а взірцевими прикладами стали мандрівні нариси, які вели Ю. Сенкевич, Д. Крилов, П. Любимцев; портретні нариси О. Пушкіної, Л. Парфенова, Л. Філатова. До фонду взірцевих рішень авторського телепродукту належать також

публіцистичний фільм Л. Парфенова про О. Пушкіна, Т. Сорокіної про Янтарну кімнату; сатиричні програми «Времечко» А. Малкіна, Д. Діброва, Л. Новоженова, І. Кононова на 4-му каналі Останкіно, «Кукли» продюсера В. Григор'єва на каналі НТВ.

Публіцистичність та фактологічна основа авторської програми тісно пов'язані із історією документального кіно, адже у низці форм кінематограф і телебачення ґрунтуються на спільному минулому, хоча на шляху свого становлення перетворилися на окремі галузі екранних практик. Однак, аналіз документальних творів – кінострічок та телефільмів, відкриває схему, за якою простежується їхній прямий зв'язок. Це схема «документальне кіно – телефільм – відеофільм – авторська телепрограма», що пояснює виникнення та розвиток документального кіно як наслідку зростання громадянської потреби і розширення технічних можливостей водночас. Телефільм є екранним варіантом документального фільму, як і авторська публіцистична програма, заснована на фактах. Визначити, чим реально являється твір – фільмом чи передачею – за змістом – майже неможливо.

Однак, специфічні відмінності зазначених форм показують, що телефільм і «авторську програму» розділяють: а) глибина й повнота розкриття авторського задуму: у телефільмі авторський задум зазвичай розкривається повністю; б) ідея фільму залишає враження, яке примушує до продовження її аналізу, в той час як авторська програма не зачіпає надовго; в) специфіка створення телефільму та авторської програми різна, хоча обидва потребують часових витрат; телефільм потребує їх більше, тому що наближається до документального кіно і простежує розвиток, перетворення героїв фільму, тобто їхню еволюцію.

І для телефільму, і для авторської телепрограми пишуть сценарій, тобто літературну основу. Саме сценарієм визначається і фільм, і авторська телевізійна програма. Форма сценарію може бути різною – від детального «покадрового» опису зорового ряду, який супроводжує дикторський текст, до сценарного плану, сценарної схеми повідомлення, необхідної для таких жанрів, як бесіда або інтерв'ю. Повноцінний та повномасштабний сценарний план також є одним із виразників причетності телебачення, насамперед, до виробництва, причому виробництва за принципом конвеєру.

Попри конвеєрний принцип роботи телебачення, від початку розвитку радянського телебачення, коли на екранах телевізорів з'явилися диктори, які оголошували програми, читали новини, зверталися до глядачів, стала очевидною роль у кадрі харизматичної людини, здатної оволодіти увагою багатомільйонної аудиторії, завоювати її симпатії й визнання, впливати на її думки та світогляд. Диктори, які читали новини та коротко коментували події, виявилися надзвичайно важливими постатями у кадрі: вони ставали улюбленцями публіки, яких поважали, яким наслідували у поведінці, манері висловлюватися.

Примітно, однак, що серед запрошених на радянське телебачення дикторів, 90% мали акторську освіту. Випускниками акторських факультетів були такі відомі диктори та телеведучі, як Ігор Кириллов, Валентина Леонт'єва, Тетяна Веденєєва, Юрій Ніколаєв. Це були люди з привабливою зовнішністю, добре поставленим мовленням та навиками артистичного поводження у кадрі. Найбільш обдаровані диктори виробили свій стиль поведінки, домоглися права на особистісний підхід до поширення інформації, створили основи мистецтва імпровізаційного ведення телепередач. Диктори стали взірцями нового виду екранної творчості, заснованої на прямому спілкуванні з глядачами.

Потреба у диктора-ведучих телепрограм сприяла тому, що на телебаченні була влаштована школа дикторів, де навчали телевізійному ремеслу. Очолив її Ігор Кириллов.

Роботою школи радянських дикторів були створені передумови для появи авторського телебачення.

Потужним стимулом розвитку авторських програм став прихід на телебачення талановитих журналістів, репортерів, коментаторів, оглядачів, які перетворили телевізійну публіцистику на вид телевізійного мовлення з багатою палітрою зображувальних засобів. В результаті своєї аудиторії впливу з'явилися у спортивних коментаторів, ведучих дискусійних передач, «круглих столів», теледебатів, телеігор, ток-шоу. Їх досвід авторських програм дає багатий матеріал для аналізу даного явища, в тому числі як сфери впливу на масову свідомість. У радянську добу авторитетними спеціалістами були ведуча авторської медичної програми «Здоров'я» заслужений лікар Елеонора Білянчикова, яка поширювала знання про методи подолання хвороб і здоровий спосіб життя, учасники міжнародних експедицій Володимир Шнейдеров і Юрій Сенкевич, які вели програму «Клуб мандрівників», що користувалася популярністю у тих, кого цікавила історія та особливості життя народів різних країн світу, авторитетом для любителів природи став біогеограф Микола Дроздов – автор програми «У світі тварин». Їх передачі були прообразом авторської телепрограми пострадянського часу.

Показово, що потреба у харизматичному, професійному, привабливому ведучому спонукала до приходу на телебачення людей, які не мали журналістської освіти, але належали до спеціалістів і були успішними в інших професіях. Так, Володимир Познер, який закінчив біологічний факультет МГУ, прийшов спочатку на радіо, де пропрацював понад десять років, а потім перейшов на телебачення, де став президентом Академії російського телебачення. Його зірковий час – епоха «гласності», коли йому запропонували вести телеміст «Ленінград – Сіетл» для громадян СРСР та США як людині, що досконало знала обидві країни й володіла двома мовами. На прямий ефір чи не в перше в історії Радянського Союзу був запрошений тодішній президент Радянського Союзу Михайло Горбачов. З великого спорту на телебачення прийшов тенісист Володимир Молчанов, який отримав важку травму і не міг продовжувати спортивну кар'єру. Він створив яскраву публіцистичну програму «До і після опівночі». На телебаченні знайшли себе Світлана Сорокіна, яка за освітою є спеціалістом з ландшафтного дизайну, Олександр Масляков та Леонід Якубович, за фахом – інженери. Вони привнесли в свої програми значний життєвий досвід, ерудицію, знання, талант, командну роботу.

Низку широковідомих нині телеведучих поєднує те, що на початку вони працювали на телебаченні в якості технічних працівників. Так, Іван Демидов був освітлювачем, а у якості телеведучого вдало працював як автор музичних програм, Олексій Піманов – відео інженером, хоча згодом став ведучим програми «Людина і закон», а надалі й генеральним директором телекомпанії «Останкіно». Валдіса Пельша на концерті групи «Несчастный случай» помітив легендарний Влад Листьев і запросив до передачі «Угадай мелодію». Тимур Кізяков, студент Московського енергетичного інституту, підмінив хворого на грип приятеля, який писав сценарії для телепрограми «С утра пораньше». З філологічного факультету романо-германської філології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка прийшла на телебачення Тетяна Цимбал. Активна дописувачка молодіжної редакції Українського телебачення, вона ще будучи студенткою взяла участь у створенні низки програм, таких як «Я–Ти», «Комсомольська традиція». «Комсомольські зорі», завдяки яким отримала справжню школу майстерності та різноманітних спеціальних фахових вмій. Глибоким публіцистичним змістом були наповнені її передачі, які вийшли великими циклами – «Через обставини, що склались», після чорнобильських подій 1986 р. – «Зустрічі в

Чорнобилі» та телевізійний марафон «Дзвони Чорнобиля». Вона одна із перших телеведучих із знімальною групою побувала у Чорнобилі де провела концерт. Наступний проект Тетяни Цимбал – «Новини телеекрану» та «Все про кіно» також мали рекордне телевізійне життя – понад 10 років. Залишаючись одним із провідних тележурналістів та ведучих на Першому національному, Тетяна Цимбал водночас вела програму на «Новому каналі», куди її запросив креативно налаштований Олександр Ткаченко. Передача «Тетянин полудень» користувалася значним інтересом глядачів. Цей проект також знайшов продовження у новій передачі Т.Цимбал «Тетянин день» на СТБ. Професію телеведучої вона усвідомлює як автор та ведучий, який завойовує аудиторію своєю харизмою, знаннями, компетентністю, ерудицією, адже професіоналізмом у професії телеведучого вимагає здатності залишати особисті проблеми за межами студії, зберігати «обличчя» за будь-яких обставин, вести діалог, вміти слухати і переконувати.

Заслуги талановитої телеведучої, її внесок у розвиток українського телебачення відзначено нагородами – премією «Телетріумф» (2004), «Жінка III тисячоліття» (2009), «Ветеран Національного телебачення» (2010).

В цілому, в українському телевізійному просторі серед облич, які вирізняються як «телеособистості», представлено вже кілька поколінь телевізійних ведучих, які уособлюють хвилі розвитку як самого телебачення, так і його окремих напрямків. Серед них – Олександр Сафонов, Світлана Ганська, Григорій Козаков, Вікторія Попович, Василь Бирзул, Микола Вересень, Василь Ілащук, Алла Мазур, Костянтин Стогній, Ганна Безулик, Ольга Герасим'юк, Олександр Денисов, Світлана Леонтьєва, Ілля Ноябрьов, Оксана Марченко, Василь Климчук, Людмила Харів, (з багатьма з них авторка статті свого часу 1997–2004-ті рр., працювала телевізійною ведучою в ефірі Першого Національного каналу, вела новини і різножанрові телевізійні програми «Богатирські розваги», «Я їду в Армію»).

Знані мною колеги журналісти, українські телевізійні ведучі 1990–2000-рр., вписали свою власну авторську сторінку в історію вітчизняного телебачення, хоча багатьох на жаль вже немає серед нас, залишилися тільки скупі телевізійні кадри. Особистість автора, його погляди та переконання, професійна майстерність і суто людські якості були своєрідною основою авторської передачі, а в подальшому – високі фахові та особистісні якості ведучого стали визначати її специфіку й характер, що по суті, визначає сфери впливу на свідомість.

Сьогоднішнє українське телебачення спирається на минулий досвід авторського телебачення, але нині поняття «авторська телепередача» передбачає певну елітарність, особливе значення автора, телеведучого, як особи-носія певних світоглядних установок, що активно впливають на хід соціального життя країни.

Таким чином, телебачення нині блискавично поширює інформацію про події, які відбуваються у світі. Новітнє авторське телебачення, несе важливу соціально-комунікативну функцію, і зараз воно є невід'ємною частиною людського буття. Виникає потреба у харизматичних, професійних, привабливих телеведучих, які можуть зробити успішною авторську телепрограму. Досвід перших авторських програм показав, що їхній успіх багато у чому залежить від точного визначення теми, обрання жанру, від сукупності художніх прийомів і невербального спілкування, яке звичайно скорочують відстань з аудиторією. Суттєве значення має також особливий типажний збіг образу ведучого та образу передачі. Поняття авторське ведення телепрограм, призводить до професійного збагачення подачі інформаційного матеріалу і впливу на суспільну свідомість телеглядачів. Постать телевізійного ведучого, як нова специфіка журналістської творчості і професійної діяльності, де позначається проблематика,

методи роботи тележурналіста, особливі персоніфіковані форми спілкування з телеглядачем, піднімають престиж авторських програм перед значною аудиторією глядачів.

Цінним досвідом телевізійних передач, в яких суттєва роль належала автору-ведучому, стало усвідомлення, що авторська діяльність на телебаченні може бути персоніфікованою, журналіст авторської програми – імпровізатор, інтерпретатор, «співучасник». У багатьох випадках автор програми має власне амплу, свій сталий образ, який згодом почали персоніфікувати як імідж телевізійного ведучого. Аналіз авторських програм останнього періоду які виходили впродовж понад тридцяти років підтверджує, що телебачення, зазнає суттєвих трансформацій і українські митці відшуковують нові форми впливу, серед яких чільне місце належить авторським програмам.

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 170 000 слів / авт., кер. проекту, голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2007. – 1440 с. ; Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy : 170 000 sliv / avt., ker. proektu, holov. red. V. T. Busel. – Kyiv ; Irpin : Perun, 2007. – 1440 s..
2. Владимиров В. М. Вступ до спеціальності «Журналістика» : навч. посіб. / В. М. Владимиров. – Київ : МАУП, 2007. – 166 с. ; Vladymyrov V. M. Vstup do spetsialnosti «Zhurnalistyka» : navch. posib. / V. M. Vladymyrov. – Kyiv : MAUP, 2007. – 166 s.
3. Горбачук В. Т. Основи журналістики : навч. посіб. / В. Т. Горбачук, І. О. Зоц, В. І. Романько. – Слов'янськ : СДПІ, 2002. – 108 с. ; Horbachuk V. T. Osnovy zhurnalistyky : navch. posib. / V. T. Horbachuk, I. O. Zots, V. I. Romanko. – Sloviansk : SDPI, 2002. – 108 s.
4. Гоян В. В. Типові та жанрові особливості інформаційної телепрограми : посіб. / В. В. Гоян. – Київ : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2001. – 53 с. ; Hoian V. V. Turovi ta zhanrovi osoblyvosti informatsiinoi teleprohramy : posib. / V. V. Hoian. – Kyiv : Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka, 2001. – 53 s.
5. Григораш Д. С. Журналістика у термінах і виразах / Д. С. Григораш. – Львів : Вища школа, 1974. – 295 с. ; Hryhorash D. S. Zhurnalistyka u terminakh i vyrazakh / D. S. Hryhorash. – Lviv : Vyshcha shkola, 1974. – 295 s.
6. До «золотой эры» ещё далеко, но есть кому её приблизить // Сегодня. – 1999. – 20 апр. ; Do «zolotoy ery» eshche daleko, no est komu ee priblizit // Segodnya. – 1999. – 20 apr.
7. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості : підруч. / В. Здоровега. – 3-тє вид. - Львів : ПАІС, 2008. – 276 с. ; Zdoroveha V. Teoriia i metodyka zhurnalistykoï tvorchosti : pidruch. / V. Zdoroveha. – 3-tie vyd. - Lviv : PAIS, 2008. – 276 s.
8. Кара-Мурза С. Манипуляция сознанием. Век XXI / С. Кара-Мурза. – Москва : Алгоритм, 2015. – 464 с. ; Kara-Murza S. Manipulyatsiya soznaniem. Vek XXI / S. Kara-Murza. – Moskva : Algoritm, 2015. – 464 s.
9. Кравченко Т. О. Телебачення як фактор формування громадської думки : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01 / Тетяна Олександрівна Кравченко; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ, 2015. – 16 с. ; Kravchenko T. O. Telebachennia yak faktor formuvannia hromadskoi dumky : avtoref. dys. ... kand. mystetstv. 26.00.01 / Tetiana Oleksandrivna Kravchenko; Kyiv. nats. un-t kultury i mystetstv. – Kyiv, 2015. – 16 s.
10. Кузнецова О. Д. Засоби масової комунікації / О. Д. Кузнецова ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Ф-т журналістики. – 2-ге вид., перероб. й доп. – Львів : ПАІС, 2005.

– 200 с. ; Kuznetsova O. D. Zasoby masovoi komunikatsii / O. D. Kuznetsova ; Lviv. nats. un-t im. Ivana Franka, F-t zhurnalistyky. – 2-he vyd., pererob. y dop. – Lviv : PAIS, 2005. – 200 s.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2018

V. Fedorenko

KEY HOST FIGURES IN AUTHOR'S TELEVISION PROGRAMS

The article analyzes the management of author's television programs through the figures of well-known TV presenters, who managed to promote the formation of public opinion of many generations. The author compares how television of the past and present informs, educates and instructs the viewer. The author evaluates the impact of on-screen imagery on the thoughts and actions of society as a whole and studies the educational component in the social processes of Ukrainian television.

The author conducted the review and the analysis of literature data about creation and maintenance of author's television programs, as well as the explanation of the main tendencies of author's programs influence on the worldview of generations of Ukrainian society.

The system of interconnection of the launch of author's programs of Soviet television and Ukrainian one is being synthesized. The author traces the formation of a two-way process of creating comparative patterns of author's programs for the Ukrainian and Russian public, for example, of specific television programs, and historical figures of television. Despite the popularity of television programs, the research as well as the literature on this segment of television is very small. On the basis of my own experience, I would like to make a comparative analysis of TV programs, since I myself had the great honour of working for the National Television Company of Ukraine in the Ukrainian TV news «UTN» in 1997-2004, with TV legends, namely Volodymyr Safonov, Tetyana Tsymbal, Grigory Kozakov, Vasily Birzul, Viktoriya Popovich (Mandzyk), Yevgeny Salnikov, Svetlana Ganska, Lyudmila Khariv, Oksana Marchenko, Vasil Ilaschuk and others, to broadcast live news and communicate with genuine TV stars of Ukraine who are high professionals. It is worthwhile to demonstrate the trends of interpenetration of the themes of television programs launched in the Soviet period, their enrichment with social ideas and various television formats. I would like to trace the specifics of the influence of the author's television programs of educational focus and the original purpose of television presidents, the Soviet and the post of the Soviet space.

Modern television undergoes significant transformations and finds new forms of influence, among which the prominent place belongs to author's programs. While analysing the former Soviet information television space the author studied its influence on the formation of modern Ukrainian author's television. The reasons which contributed to the rethinking of borrowed television programs and the birth of national types of author's television are identified in the article. The stage of formation of author's management of television programs was clarified; it led to the professional enrichment of hosts and increased the quality of the submission of information material. In the course of the study, the figure of the television presenter has been considered as a subtype of journalistic work with consideration of the problems of the work of the journalist, namely, a special personified form of communication with the viewer and receiving the prestige of author's programs to a large audience of viewers.

Key words: *author's programs, news, television, television programs, TV host, Ukrainian television.*